

Det er rom for moderat særskatt på havbruk som tilfaller lokalsamfunnene, mener forfatterne av innlegget. Foto: Anders Furuset

Støtter særskatt på havbruk - men ikke som foreslått av Havbrukskattutvalget

Det er mange mulige løsninger mellom ytterpunktene, særskatt nøyaktig slik den er foreslått av flertallet i Havbrukskattutvalget og de som er mot enhver særskatt, skriver Bård Misund, Petter Osmundsen og Ragnar Tveterås.

18. november 2019 18:51 CET *OPPDATERT 18. november 2019 18:51 CET*

LESERINNLEGG

Dette leserinnlegget er skrevet av Bård Misund, Petter Osmundsen og Ragnar Tveterås ved Universitetet i Stavanger.

Medias dekning etter framleggelsen av Havbrukskattutvalget kan framstå som at folk deles inn i to grupper, de som er for særskatt nøyaktig slik den er foreslått av flertallet i utvalget og de som er mot enhver særskatt. Dette er ikke dekkende, det er mange mulige løsninger mellom disse ytterpunktene. Det er mulig å

ilegge havbruksnæringen en moderat særskatt som gir inntekter til kommuner og staten uten å skape store vridninger. Vi har gjentatte ganger argumentert for en moderat særskatt på havbruk med en mer nøytral utforming, også i Finansdepartementet, og har utført prosjektanalyser som kan være et utgangspunkt for skatteberegninger.

E24 har den 14. november et oppslag om vår forskning på havbrukskatt som vi ønsker å utdype.

Vi har hatt finansiering fra både Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) og fra Forskningsrådets skatteprogram, som er finansiert av Finansdepartementet. Finansiering er nevnt i noen medieoppslag, første gang 17. januar, og i flere foredrag på åpne konferanser. I to medieoppslag ble opplyst finansiering kuttet av desken. Det er også medieoppslag der vi ikke har oppgitt finansiering, noe vi har beklaget og skjerpet inn.

Vi orienterte Finansdepartementet om oppdraget for ett år siden. Finansiering har vært tydelig merket i alle presentasjoner og i rapportutkast sendt havbruksskatte utvalget. I selve NOU (2019:18) rapporten til havbruksskatteutvalget som ble sendt ut på høring 4. november er også vår forskningsfinansiering fra FHF oppgitt (s. 106). Vår forskning er basert på publiseringer i velrennomerte internasjonale tidsskrift gjennom en årrekke.

Prosjektet analyserer hvordan ulike skattesystemer påvirker havbruksprosjekter med ulike typer teknologi. Vi har hentet inn data fra åpne kilder og generert representative prosjektdatasett, og analysert disse under ulike forutsetninger om skatt. Prosjektdata fra vårt prosjekt er også tatt med i Havbruksskatteutvalgets rapport (NOU 2019:18). Vi finner at kraftskattemodellen, som Havbruksskatteutvalget foreslår for havbruk, kan gi effektive skattesatser som overstiger 100 prosent om man legger til grunn selskapenes faktiske investeringsatferd. Samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter blir da liggende. Skatteforslaget diskriminerer mot ny bærekraftig teknologi innen havbruk.

Det akademiske økonomimiljøet i Norge er i disse spørsmålene splittet, på tvers av institusjoner. Skillelinjen går på hvordan man forutsetter at selskapene gjør sine investeringer. Sentralt i diskusjonen er på hvilket tidspunkt selskapene skal få skattefradrag for sine investeringer. Dette er ikke en diskusjon om skattenivå, men en fagdebatt om innretningen av skattesystemet. Debatten har gått i avisene og i norske og internasjonale fagtidsskrift i snart tjue år. Det er samme argumentene denne gang. Selskapene har relativt høye avkastningskrav og ønsker skattefradragene tidlig. Denne kjensgjerningen bør legges til grunn for skatteutforming. Det vil sikre at samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter realiseres. Havbruksskatteutvalget tar ikke innover seg at selskapene ønsker skattefradragene tidlig og foreslår et skattesystem som gjør at samfunnsøkonomiske lønnsomme investeringer blir liggende. Når man kopierer kraftskatten kan man også forvente at man får underinvesteringer, som i kraftsektoren. En innvending er at vridningene vil være mindre for havbruk fordi de er mindre kapitalintensive enn kraftbransjen. Det er riktig, men gjelder ikke for ny og mer bærekraftige oppdrettsteknologi som typisk er meget kapitalkrevende. Den foreslått skatten vil derfor hindre en ønsket omstilling. Havbruksskatteutvalget er her i konflikt med sitt eget mandat fra Stortinget.

I tillegg til innretningen på skattesystemet er det en diskusjon av skattenivå. Vesentlig her er om man ser på næringen som mobil eller ei. Havbrukskatteutvalget legger til grunn at næringen kan ha en effektiv beskatning som er flere ganger høyere skattenivået i andre land uten at det gir utflytting. Vi kan ikke se at de klarer å begrunne det. Den teoretiske modellen hele utredningen er basert på antar en lukket økonomi, dvs at selskapene ganske enkelt ikke kan flytte ut. De har følgelig ikke vurdert dette problemet forsvarlig. Enkeltrepresentanter for bransjen uttaler at særskatt vil føre til utflagging av en betydelig andel av nye investeringer. Også her befinner vi oss i en mellomstilling. Vi tror det vil være mulig å hente inn en del proveny fra bransjen uten for stor utflytting, men norsk skattenivå relativt til beskatning i andre havbruksland må ses i sammenheng med hvor gunstige oppdrettsforhold det er her, for etablert og ny teknologi. Våre prosjektberegninger kan være et utgangspunkt for slike analyser.

En siste problemstilling er likningsmessige utfordringer, å lage et skattesystem som selskapene ikke klarer å unngå og der man unngår store kostnader knyttet til rettsaker. Her er det et problem at havbruk ikke likner på de andre grunnrentenæringene som har stor grad av outsourcing og der det finnes markedsbaserte priser å legge til grunn for skatteleggingen. Mange oppdrettsselskaper eier hele verdikjeden selv, fra smolt til salg. De likner derfor mer på riggnæringen og selskaper som Google. Det vil være vanskelig å etablere markedspriser for ulike varer og tjenester og selskapene vil kunne flytte overskuddet ut av særskatteområdet gjennom strategisk internprising. Det er derfor mulig man bør tenke annerledes i denne bransjen og finne en annen løsning for særbeskatning. Særskatt bør ikke følge en felles teoretisk mal, men skreddersys de faktiske forhold i den enkelte næring.

Forskergruppen har finansiering fra Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) og NFR Skatt finansiert av Finansdepartementet .

Økonomi Grunnrenteskatt